

Ομιλία ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ ΜΩΥΣΗ ΕΛΙΣΑΦ

ΗΜΕΡΑ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ 27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2020,
Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ιωαννιτών

Πανοσιολογιότατε,
Εξοχότατε κύριε Πρέσβη
Κύριοι Βουλευτές
Κύριε Περιφερειάρχα
Κύριε Γ.Γ. του ΚΙΣΕ
Κύριοι Εκπρόσωποι των Ενόπλων Δυνάμεων και Σωμάτων Ασφαλείας
Κύριε Μπουτάρη
Κύριε Γιαννίτση
Φίλες και Φίλοι,

Εκ μέρους του Δήμου Ιωαννιτών και της Ισραηλιτικής Κοινότητας Ιωαννίνων, της μητρόπολης του Ρωμανιώτικου Εβραϊσμού που ουσιαστικά αφανίστηκε από τους Γερμανούς κατακτητές στο πλαίσιο της αποτρόπαιας τελικής λύσης θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την παρουσία σας και συνάμα να ευχαριστήσω την Περιφέρεια Ηπείρου, που όπως κάθε χρόνο, αναλαμβάνει την άρτια οργάνωση αυτής της εκδήλωσης.

Το Άουσβιτς ως σημείο αναφοράς της ολοκληρωτικής καταστροφής του Εβραϊσμού της Ευρώπης έχει θεωρηθεί το μεγάλο γεγονός του αιώνα που πέρασε. Κατά τον Günter Grass θα πρέπει να χρονολογούμε την ανθρώπινη ιστορία ως πριν και μετά το Άουσβιτς. Κατά τον Adorno, «Μετά το Άουσβιτς, είναι βαρβαρότητα να γράφει κανείς ποίηση» και κατά τον Paul Celan, «Μετά το Άουσβιτς δεν είναι πλέον κανένα ποίημα δυνατό, εκτός και μόνο με αφορμή το Άουσβιτς».

Η εμπέδωση της φρίκης του Ολοκαυτώματος και της μοναδικότητας του εγκλήματος που συντελέστηκε, η κατανόηση της συλλογικής ευθύνης, καθώς και η συνειδητοποίηση μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις της συνενοχής δεν είναι, ασφαλώς, ένα απλό ζήτημα.

Ο Ίμρε Κέρτις ένας μεγάλος στοχαστής που τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ, όμηρος του κολαστηρίου του Άουσβιτς που πέθανε πριν λίγα χρόνια διατύπωσε με θαυμαστή ενάργεια τη σημασία της Shoah,

Είπε με σαφήνεια *“Και στο ερώτημα αν το Ολοκαύτωμα είναι ένα ζωτικό ζήτημα για τον Ευρωπαϊκό πολιτισμό, για την Ευρωπαϊκή συνείδηση, πρέπει να απαντήσουμε θετικά, διότι κάθε πολιτισμός οφείλει να στοχάζεται ότι έλαβε χώρα μες το δικό του πλαίσιο-αλλιώς θα καταστεί ένα αποτέλεσμα τυχαιότητας, ένα ανάπηρο πρωτόζωο που θα εξοκείλει, ανίκανο προς το χάος.*

Το Ολοκαύτωμα αποτελεί αξία διότι μέσα από απροσμέτρητη οδύνη, μας οδήγησε σε απροσμέτρητη γνώση και έτσι περικλείει ένα απροσμέτρητο ηθικό περιεχόμενο”

Η σημερινή εκδήλωση είναι πράγματι μια εκδήλωση μνήμης . Η πόλη μας τιμά για μια ακόμη φορά με παραδειγματικό τρόπο τη μνήμη περίπου 2.000 αθών συμπολιτών μας μεταξύ των οποίων και 613 παιδιών που οδηγήθηκαν και εξοντώθηκαν στα στρατόπεδα του θανάτου. Η πόλη μας θυμάται. Ωστόσο, ένα ερώτημα πλανάται σε όλες γενικά τις επετειακές εκδηλώσεις. Γιατί πρέπει να θυμόμαστε; Το ζήτημα της δημόσιας μνήμης πάντα μας θέτει αντιμέτωπους με ένα άλυτο δίλλημα. Χωρίς δημόσια μνήμη υπάρχει κίνδυνος να ξεχαστεί ή να σχετικοποιηθεί το αποτρόπαιο γεγονός. Όμως συχνά εκδηλώσεις μνήμης αποτελούν πράξεις υποκρισίας ή στοχεύουν στην εργαλειοποίηση του τραυματικού γεγονότος.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι πρέπει να θυμόμαστε αφού το Ολοκαύτωμα θέτει υπό διαρκή δοκιμασία την ηθική μας συνείδηση και η αναμέτρηση μαζί του ίσως μας οδηγήσει να συνειδητοποιήσουμε δύο πράγματα: πρώτον, κανείς μας δεν είναι προφυλαγμένος από τη διάπραξη του κακού, δεν υπάρχουν κοσμοθεωρητικές εγγυήσεις έναντι της βαρβαρότητας. Δεύτερο, η παθητικότητα δεν ηθικά ουδέτερη στάση γιατί αφήνει το κακό να προχωρήσει ανεμπόδιστο . Ο κίνδυνος όμως πάντοτε ελλοχεύει σε τέτοιες περιπτώσεις. Να οδηγηθούμε δηλαδή στον αναμηρυκασμό του τραυματικού γεγονότος , να εγκλωβιστούμε στη φρίκη του και τον άφατο πόνο των θυμάτων. Η αναπόφευκτη συναισθηματική ταύτιση με τα θύματα κυρίως όσων η ζωή τους έχει ανεξίτηλα χαραχθεί από τη βιομηχανοποιημένη γενοκτονία εκατομμυρίων αθών μπορεί εύκολα να μετατρέψει τέτοιες εκδηλώσεις στοχασμού και μνήμης σε μια ανέξοδη ρητορεία, σε ένα ακόμα ανούσιο μνημόσυνο, σε ένα θρήνο.

Αντίθετα πιστεύω ακράδαντα ότι αυτές οι εκδηλώσεις οφείλουν να υπηρετήσουν την παραδειγματική μνήμη που γονιμοποιεί τα τραύματα του παρελθόντος, τα χρησιμοποιεί ως παραδείγματα που μπορούν να αναχθούν σε γενικότερα διδάγματα και έτσι αυτή η μνήμη καθίσταται απελευθερωτική για τα άτομα και τις κοινωνίες και επιτρέπει να υπερβεί κανείς το γεγονός και να κατανοήσει και να προλάβει ανάλογα φαινόμενα.

Εξάλλου το ολοκαύτωμα, το ριζικό κακό όπως το ονόμασε η Χάνα Αρέντ, δεν ανήκει σε κανένα, κανένας δεν μπορεί να οικειοποιηθεί τη μνήμη του και ως εκ τούτου ανήκει σε όλο τον κόσμο.

Οφείλουμε παράλληλα με αφορμή αυτές τις εκδηλώσεις να αναλογισθούμε δημιουργικά για το ξετύλιγμα των αιτιωδών σχέσεων που οδήγησαν στη φρίκη. Γνώση και μνήμη είναι ένα και το αυτό (Γκουστάβ Μέρινγκ) Και αυτό δεν είναι έργο μόνο των ιστορικών . Είναι προπάντων ύψιστο χρέος όλων μας. Και μάλιστα διαρκές χρέος γιατί διαρκείς είναι και οι κίνδυνοι που μας απειλούν . Και διαρκής είναι και η σωτηρία μας που είναι το έπαθλο του διαρκούς αγώνα μας. Το έγκλημα της εξόντωσης των εβραίων δεν έγινε από μόνο του, το έκαναν άνθρωποι, οι κανονικοί άνθρωποι της γερμανικής κοινωνίας. Το έγκλημα έγινε με την ενεργό συμπαράσταση ή με την ένοχη αδιαφορία όλης της γερμανικής κοινωνίας. Το έγκλημα έγινε με συνεργούς, με τους φασίστες και αντισημίτες των άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

Τα ιστορικά γεγονότα, όπως εν προκειμένω η Εβραϊκή Γενοκτονία, δεν είναι λοιπόν παρθενογένεση. Όλα έχουν τις αιτίες τους και όλων προηγείται η βουή

της έλευσης τους (η βοή των επερχόμενων γεγονότων, όπως προφητικά λέει ο Κωνσταντίνος Καβάφης).

Και ο πυρήνας αυτού του ανήκουστου εγκλήματος που σημάδεψε την παγκόσμια ιστορία έχει όνομα και είναι ο παμπάλαιος πολυπόικλος ευρωπαϊκός αντισημιτισμός, ο πυρήνας κάθε προκατάληψης σύμφωνα με τον Σ. Φρόυντ. Δύο χιλιάδες χρόνια αντιιουδαϊσμού βρήκαν την πιο αποτρόπαια κατάληξη τους στο Ολοκαύτωμα. Ο αντισημιτισμός του ναζισμού, ο λυτρωτικός αντισημιτισμός δεν αποτελεί δευτερογενές στοιχείο της ναζιστικής ιδεολογίας, αποτελεί τον πυρήνα της. Επομένως τέτοιες εκδηλώσεις μνήμης οφείλουν και μπορούν να δώσουν μια τελεσίδικη απάντηση στην αναβίωση και εδραίωση αυτού του παμπάλαιου αντιεβραϊσμού και η πόλη μας μπορεί ενδεχόμενα να έδωσε αυτό το μήνυμα με σαφήνεια και καθαρότητα.

Κλείνοντας οφείλω να ευχαριστήσω για μια ακόμα φορά τον κ. Περιφερειάρχη, αλλά βέβαια και τον φίλο –Καθηγητή κ. Τάσο Γιαννίτση κεντρικό ομιλητή της αποψινής εκδήλωσης με ένα θέμα που θέτει τα όρια των ευθυνών όλων μας. Ευχαριστώ και την κ. Λυκούδη για το εμβληματικό μουσικό έργο της –τη μελοποίηση για πρώτη φορά ποιημάτων του Γιαννιωτοεβραίου ποιητή Γιωσέφ Ελιγιά που πέραν του ποιητικού του έργου αποτέλεσε τη γέφυρα μεταξύ δυο πολιτισμών στους οποίους στηρίζεται ο Ευρωπαϊκός πολιτισμός αλλά και τη συγκλονιστική Φούγκα του Θανάτου του Γερμανοεβραίου ποιητή Paul Celan που επίσης μελοποιήθηκε από την κα Λυκούδη καθώς και όλους τους συντελεστές της εκδήλωσης και βέβαια τον κ. Γρηγόρη Βαλτινό που με μοναδικό τρόπο θα την αποδώσει.